

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

Кафедра психології

Станішевська Вікторія Іванівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних робіт та організації самостійної роботи

із навчальної дисципліни

«ПРАКТИКУМ З АРТ-ТЕРАПІЇ»

спеціальності 053 Психологія

Умань – 2023

УДК: 159.98(072)

Призначені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія денної та заочної форм навчання.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол №1 від 25.08.2023 р.)

Рецензент:

Перепелюк Т. Д. кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

M54. Станішевська В. І. Методичні вказівки до практичних робіт та організації самостійної роботи із навчальної дисципліни «Практикум по арт-терапії» спеціальності 053 Психологія Умань. ВПЦ «Візаві» 2023. 36 с.

Методичні рекомендації складено відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 09.07.2018 року № 1/9-434 «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення» і містять вступ, тематичний розподіл годин лекційних, практичних занять та годин самостійної роботи, методичні рекомендації до практичних занять, самостійної роботи, методичні рекомендації до ІНДЗ, розподіл балів та критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, підсумковий контроль знань (питання до екзамену), термінологічний словник, рекомендовану літературу.

УДК: 159.98(072)

© Станішевська В. І., укладач, 2023

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Тематичний розподіл годин лекційних, практичних занять та годин самостійної роботи.....	5
РОЗДІЛ 2. Методичні рекомендації до практичних занять, самостійної роботи.....	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕМА: Теоретичні аспекти арт-терапії	
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. ТЕМА: Структурні функціональні характеристики арт-терапії	8
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. ТЕМА: Техніки групової арт-терапії	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕМА: Арт-терапевтичні техніки надання психологічної допомоги	10
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. ТЕМА: Техніки групової арт-терапії	11
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. ТЕМА: Ізотерапія	12
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. ТЕМА: Казкотерапія	13
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. ТЕМА Мовна креативність	14
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. ТЕМА: Гримотерапія	15
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7. ТЕМА: Консультування в арт-терапії	16
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8. ТЕМА: Мандалотерапія	17
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9. ТЕМА: Фототерапія	18
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10. ТЕМА: Глинотерапія і тістопластика	19
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11. ТЕМА: Ландшафтна арт-терапія	20
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12. ТЕМА: Пісочна арт-терапія	21
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13. ТЕМА: Тілесна та танцювальна терапія ...	22
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 14. ТЕМА: Лялькотерапія	23
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15. ТЕМА: Арт- терапія та гендер	24
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 16. ТЕМА: Колаж	25
РОЗДІЛ 3. Методичні рекомендації до ІНДЗ.....	26
РОЗДІЛ 4. Розподіл балів та критерії оцінювання навчальних досягнень.....	28
РОЗДІЛ 5. Термінологічний словник.....	33
РОЗДІЛ 6. Рекомендована література.....	35

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни «Практикум з арт-терапії» є поглибити теоретичну та прикладну підготовку майбутніх психологів щодо основних напрямків арт-терапії та практичного застосування арттехнік у вирішенні низки психологічних проблем.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- адаптація наявних арт-терапевтичних методик і використання їх в системі психокорекційної роботи з дітьми та батьками;
- Виявлення особливостей та визначень ефективності використання арт-терапії в психокорекційній роботі з дітьми різного віку з різними порушеннями особистісного розвитку;
- розробка арт-терапевтичних технологій та корекційних програм, що забезпечують корекцію різних порушень у дітей;
- гармонізація психо-емоційного стану дитини та її соціальна адаптація у культурно-освітньому просторі за допомогою арт-терапевтичних методик.

Здобувачі повинні **знати**: сучасні арт-терапевтичні техніки; теоретичні основи арт-терапії; різноманітні напрями арт-терапевтичної психокорекції; основні завдання арт-терапії, функції, критерії етапи арт-терапевтичного методу; функції практичного психолога, вимоги до особистості, професійної підготовки фахівця та його роботи;

уміти: визначати категорію клієнтів, які потребують психологічної допомоги; використовувати арт-терапевтичні техніки; самостійно розробляти стратегію арт-терапевтичного процесу; будувати моделі ефективної поведінки клієнта у майбутньому; оцінювати результати психологічної реабілітації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких результатів навчання та компетентностей:

Загальні компетентності:

Здатність вміти застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну,

консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні компетентності:

Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

Надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у складних життєвих ситуаціях для активізації ресурсів її життєстійкості.

Навички **Soft skills** – комунікабельність, вміння виступати перед аудиторією, вміння приймати рішення, відповідальність, вміння формувати команду та працювати в ній, вміння вирішувати проблему, наполегливість, вміння критично мислити, здатність порозумітись, розвиток соціальних навиків та емоційного сприйняття, уміння аргументувати свою думку.

Методична концепція вивчення дисципліни полягає в тому, щоб максимально організувати самостійну пізнавальну діяльність студентів. Вона складається з :

1) Пізнавально-орієнтувального компонента – студент самостійно робить огляд загального змісту теми, питань, завдань, списку джерел з тим, щоб зорієнтуватись:

- а) в обсязі матеріалу;
- б) його місці в системі предметної теорії та практики;
- в) легкості/складності у використанні.

2) Пізнавально-структуруючого компонента – студент самостійно структурує та переструктурує матеріал різного ступеня складності з тим, щоб надати йому нового вигляду та особистісного смислу:

- а) простішого для сприймання та запам'ятовування;
- б) відповідного до смаків та професійних інтересів (мотивація самовираження);
- в) цікавим для обговорення з колегами, що відповідає комунікативним

потребам та лідерським компетенціям здобувача освіти.

3) Пізнавально-пошукового компонента – студент самостійно шукає та створює інформацію з тим, щоб:

а) поглибити власний професійний ресурс знань та вмінь; б) підтримувати високий рівень психічної енергії та самоповаги;

в) набувати вмінь практикуватись у професійному діапазоні творчих завдань.

4) Експериментально-дослідницького компонента – студент самостійно проводить емпіричні дослідження за темами з тим, щоб:

а) накопчувати практичний досвід;

б) перевіряти дію вивчених методів на практиці та формувати власний методично-професійний профіль;

в) розвивати діловий прагматизм.

РОЗДІЛ 1

ТЕМАТИЧНИЙ РОЗПОДІЛ ГОДИН ЛЕКЦІЙНИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
о		л	п	лаб	інд	с.р.		о	л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти арт-терапії												
Тема 1. Структурні функціональні характеристики арт-терапії.	4	2	2		4	4	2	2				
Тема 2. Техніки групової арт-терапії.	4	2	2		6	6	2	2				
Разом за змістовим модулем 1	8	4	4		10	10	4	4				
Змістовий модуль 2 Арт-терапевтичні техніки надання психологічної допомоги												
Тема 3. Ізотерапія	4	2	2				2		2			
Тема 4 Казкотерапія	4	2	2		6	6					4	
Тема 5. Мовна креативність.	2		2		4	4					6	4
Тема 6. Гримотерапія.	2		2		6	6	2		2		4	6
Тема 7. Консультування в арт-терапії	2		2		4	4					6	6
Тема 8. Мандалотерапія.	2		2		6	6					4	4
Тема 9. Фототерапія.	2		2		4	4					6	6
Тема 10. Глинотерапія і тістопластика	2		2								4	4
Тема 11. Ландшафтна арт-терапія.	2		2								6	6
Тема 12. Пісочна арт-терапія.	2		2								4	4
Тема 13. Тілесна та танцювальна терапія.	2		2								6	6
Тема 14. Лялькотерапія.	2		2				2		2			4
Тема 15. Арт-терапія та гендер.	2		2									6
Тема 16. Колаж	2		2									4
Разом за змістовим	32		32				6		6			

модулем 2												
Усього годин	120	8	32		40	40	120	4	6		50	60
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-		-				-	-	
Усього годин	120	8	32		40	40	120	4	6		50	60

РОЗДІЛ 2
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні аспекти арт-терапії

Практичне заняття №1

Тема 1. Структурні функціональні характеристики арт-терапії

План

1. Структура арт-терапії.
2. Функції арт-терапії.
3. Характеристики арт-терапії

Рекомендована література: 1;2; 3; 5; 7; 9;

Питання для самоконтролю

1. Яка основна мета арт-терапії.
2. Завдання арт-терапії.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконайте техніку «15 слів» результати запишіть у зошит.
2. Виконайте техніку «Карта мого тіла» результати запишіть у зошит.

Практичне заняття №2

Тема 2. Техніки групової арт-терапії.

План

1. Техніка роботи з фракталами
2. Техніка «Малюнок по колу»
3. Техніка «Будинок, у якому нам добре»
4. Техніка «Палка»

Рекомендована література: 1; 3; 4; 6; 7; 11.

Питання для самоконтролю

1. Особливості групових арт-технік.
2. Переваги групової арт-терапії.
3. Основні відмінності групової арт-терапії від індивідуальної.
Внутрішньогрупові комунікативні процеси і стосунки в арттерапевтичній групі.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконайте техніку «Малюнок по колу» результати запишіть у зошит.
2. Виконайте техніку «Будинок, у якому нам добре» результати запишіть у зошит.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Арт-терапевтичні техніки надання психологічної допомоги

Практичне заняття №3

ТЕМА 3. Ізотерапія

План

1. Техніка «Акватипія»
2. Техніка «Жестове малювання на підлозі з подорожжю лабіринтом»
3. Техніка «Живий дім» Н. Кедрова
4. Техніка «Сніданок – обід – вечеря»

Рекомендована література: 2; 5; 7; 10; 12.

Питання для самоконтролю

1. Ізотерапія як арт-терапевтичний метод.
2. Процедура створення малюнка під час спонтанного малювання.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконайте техніку «Малюнок аквареллю на воді» і результати запишіть у зошит.
2. Виконайте техніку «Прощання з...» результати запишіть у зошит.

Практичне заняття №4

Тема 4. Казкотерапія

План

1. Техніка "Створення медитативної казки"
2. Техніка створення групової казки
3. Техніка іграшкового театру

Питання для самоконтролю

1. Казка як двері до колективного несвідомого, як спосіб контакту з дитячими ресурсами; як вказівка до дії; як засіб "обходу" опору.
2. Архетип і символіка казки.
3. Діагностичні критерії в казці. Словник казкових символів.
4. Алгоритм складання психотерапевтичної казки.
5. Індивідуальна казкотерапія.

Рекомендована література: 1; 2; 3; 4; 5; 7; 10; 11; 12.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Скласти і написати казку, спрямовану на корекцію дітей молодшого шкільного віку з ООП.
2. Скласти і написати медитативну казку.

Практичне заняття №5
Тема 5. Мовна креативність

План

1. Техніка «15 слів»
2. Техніка «Оратор»
3. Техніка «Іменники — прикметники — дієслова»
4. Техніка «Трійки слів»

Питання для самоконтролю

1. Розвиток комунікативних навичок за допомогою арт-терапії.
2. Діагностика та розвиток соціальної перцепції методами арт-терапії.

Рекомендована література: 1; 4; 6; 7; 12.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконайте техніку «Трійки слів» на воді результати запишіть у зошит.
2. Виконайте техніку «Оратор» результати запишіть у зошит.

Практичне заняття №6

Тема 6. Гримотерапія

План

1. Техніка «Я та інший»
2. Техніка парного гримування

Рекомендована література: 2; 4; 5;8; 11.

Питання для самоконтролю

1. Використання техніки пап'є-маше в арт-терапії. Виготовлення масок за допомогою пап'є-маше.
2. Арт-терапевтична інтерпретація та трактування психологічного змісту маски. Функції маски в межах різноманітних арт-терапевтичних підходів.

Рекомендована література: 1; 2; 3; 4; 7; 10; 11; 14; 15; 16.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Придумати і описати 10 варіантів роботи з гримом в груповій та індивідуальній психотерапії.

Практичне заняття №7
Тема 7. Консультування в арт-терапії

План

1. Техніка «Сімейне послання» Є. Мілютіна
2. Техніка «Коефіцієнт Вальнеффера»
3. Техніка «Тенденції психічного здоров'я людини»

Питання для самоконтролю

1. Фактори, що впливають на психотерапевтичні стосунки
2. Поняття переносу і контрпереносу при застосуванні арт-технік.
3. Етичні питання в арт-терапії.

Рекомендована література: 1; 2; 3; 5; 8; 12.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Провести техніку «Сімейне послання» результати записати у зошит.

Практичне заняття №8
Тема 8. Мандалотерапія
План

1. Техніка «Мандала»
2. Техніка «Плетіння мандали»

Питання для самоконтролю

1. Зентангл в арт-терапії як поєднання медитації та малювання.
2. Принципи роботи з папером в арт-терапії.

Рекомендована література: 1; 2; 3; 5; 8; 12.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Провести техніку з насипними мандалами (пісок, крупа). Провести цю техніку з 2-ма клієнтами з докладним аналізом результатів.
2. З метою корекції емоційного стану, нормалізації поведінки (розфарбуйте готову мандалу-розмальовку).

Практичне заняття №9

Тема 9. Фототерапія

План

1. Техніка «Активне та пасивне»
2. Техніка «Грані мого «Я» / Рольова карта»
3. Техніка «Я тоді» та «Я зараз»
4. Техніка «Піраміда»
5. Техніка «Час та люди»
6. Техніка «Робота з внутрішньою дитиною»

Рекомендована література: 3; 5;8; 11; 12.

Питання для самоконтролю

1. Якими основними напрямками на сучасному етапі розвитку представлена психотерапія мистецтвом?
2. Фототерапія це-?
3. Психолого-педагогічні функції фотографії?
4. На які групи поділені техніки, ігри, вправи?

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконати техніку «Час та люди» результат записати у зошит.
2. Виконати техніку «Піраміда» результат записати у зошит.

Практичне заняття №10
Тема 10. Глиноterapia та тістопластика
План

1. Техніка «Архетипова тварина»
2. Техніка «Створення образу своєї особи у роботі з глиною»
3. Техніка «Людина та дерево»

Рекомендована література: 4; 7;8; 11; 12.

Питання для самоконтролю

1. Принципи роботи з глиною.
2. Енергетичний аспект, аспекти екстеріоризації, самоутвердження, самовдосконалення під час роботи з глиною.
3. Покази до роботи з глиною.
4. Принципи ліплення під час роботи з глиною.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконати техніку «Тотемний прабатько» результат записати у зошит.
2. Підібрати 3 вправи для групової роботи з використанням глини.

Практичне заняття №11
Тема 11. Ландшафтна арт-терапія
План

1. Техніка «Об'ємний колаж»
2. Техніка "Лабіринт роду"
3. Техніка "Я як представник певної професії, соціальної групи, культури"
4. Техніка «Я та мій талант»
5. Техніка «Вікна та тіні»

Рекомендована література 5; 7;8; 9; 10; 11; 12.

Питання для самоконтролю

1. Арт-техніки роботи з природними та синтетичними матеріалами.
2. Мета застосування природних та синтетичних матеріалів в арт-терапії.
3. Види природних та синтетичних матеріалів, які використовуються в арттерапії.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконати техніку «Я та мій талант» результати записати в зошит.
2. Виконати техніку «Вікна та тіні» результати записати в зошит.

Практичне заняття №12
Тема 12. Пісочна терапія
План

1. Техніка «Знайомство з піском»
2. поведінки
3. Техніка «Великі постаті
4. Техніка «Пісочне розміщення п'яти
5. елементів»
6. Техніка "Мій світ щастя"
7. Техніка «Робота з коаліціями»
8. Техніка «Виявлення актуального стану
9. клієнта»

Рекомендована література 1; 2;4; 5; 7; 8; 12.

Питання для самоконтролю

1. Загальні принципи взаємодії з дитиною.
2. Додаткові принципи пісочної терапії.
3. Ігри з піском на розвиток тактильно-кінестетичної чутливості і дрібної моторики рук.
4. Ігри з піском на розвиток фонематичного слуху, корекцію звуковимови,

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконати техніку «Мій світ щастя» результати записати в зошит.
2. Виконати техніку «Робота з коаліціями» результати записати в зошит.

Практичне заняття 13
Тема 13. Тілесна та танцювальна арт-терапія
План

1. Техніка «Статуя»
2. Техніка «Робота з м'ячами»
3. Техніка «Живі скульптури»
4. Техніка контактної імпровізації «Повітря»
5. Техніка «Танець мого життя»
6. Техніка роботи з хустками «Платкова мандала»

Рекомендована література 1; 2; 5; 6; 9; 10; 11.

Питання для самоконтролю

1. Які три терапевтичних компоненти виділила Джоан Смолвуд.
2. Хто із сучасних дослідників займається вивченням танцювальної терапії.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконайте техніку «Автентичний рух із папером» результати запишіть у зошит.
2. Виконайте техніку ««Лінія»» результати запишіть у зошит.

Практичне заняття №14

Тема 14. Лялькотерапія

План

1. Техніка «Лялька-маріонетка»
2. Техніка «Лялька-дзвіночок»
3. Техніка «Вепська лялька-оберіг»
4. Техніка «Жила-була дівчинка, несхожа на мене»

Рекомендована література 1; 2;3; 5; 7; 9; 10.

Питання для самоконтролю

1. В яких напрямках психотерапії використовують лялькотерапію?
2. В чому полягають функції лялькотерапії?
3. З якою категорією клієнтів краще використовувати метод лялькотерапія.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконайте техніку «Жила-була дівчинка, несхожа на мене» результати запишіть у зошит.

Практичне заняття 15
Тема 15. Арт-терапія та гендер
План

1. Техніка «Чоловіче та жіноче всередині та навколо мене»
2. мене»
3. Техніка «Глечик і зброя»

Рекомендована література 5; 6; 7; 8; 10; 12.

Питання для самоконтролю

1. Діагностика соціальних ролей за допомогою арт-терапевтичних технік.
2. Корекція стереотипних дій у побудові стосунків за допомогою арттерапії.
3. Арт-методи визначення типових сімейних сценаріїв, які домінують у стосунках, їх впливу на якість дитячо-батьківських та подружніх стосунків.
4. Арт-методи дослідження чинників сімейних стосунків: бачення себе партнером, уявлення про партнера, уявлення про стосунки.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Виконайте техніку «Автопортрет на повний зріст» результати запишіть у зошит.
2. Виконайте техніку «Техніка роботи з образами» результати запишіть у зошит.

Практичне заняття №16

Тема 16. Колаж

План

1. Техніка створення колажу

Рекомендована література 1; 2; 4; 6; 7; 9; 10;

Питання для самоконтролю

1. Колажування як арт-терапевтична техніка.
2. Арт-терапевтичні цілі виконання колажу.
3. Індивідуальні та групові форми колажу.
4. Особливості інтерпретації та трактування колажів.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Скласти колаж на тему: «Такий я є - таким мене не знають», з подальшим аналізом цієї роботи.

РОЗДІЛ 3. Методичні рекомендації до ІНДЗ

Індивідуальні завдання є однією з форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Даний вид поза аудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни, виконується студентами під керівництвом викладача. Індивідуальні завдання даються студентам в терміни, передбачені робочою навчальною програмою. Виконання індивідуальних завдань має сприяти виявленню та актуалізації креативності студентів, поглибленню,

концептуальному узагальненню та закріпленню знань і вмінь, яких вони набувають у процесі навчання.

Індивідуальні завдання виконуються самостійно і не входять до тижневого аудиторного навантаження студентів. Це вид науково-дослідної роботи магістра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає виконання презентації на одну із запропонованих тем (обсяг 15 – 20 слайдів):

1. Психологічні механізми і теорії арт-терапії: компенсаторна, сублімаційний, ізоляційна.
2. Основні напрямки і види арт-терапії (робота з малюнком і глиною, музикотерапія, бібліотерапія, драматерапія і т.д.)
3. Основні фактори психотерапевтичного впливу в арт- терапії.
4. Арт-терапія в роботі з правопорушниками.
5. Арт-терапія в роботі з дітьми з ООП
6. Арт-терапевтичні техніки підвищення стресостійкості та самовідновлення.
7. Арт-терапія в роботі з внутрішньо переміщеними дітьми.
8. Арт-терапія з людьми які переживають ПТСР.
9. Арт-терапія з людьми які постраждали під час воєнного конфлікту.
10. Роль психологічних напрямків у становленні арт-терапії.
11. Роль психодинамічного напрямку.
12. Роль трансперсонального напрямку.

13. Роль гештальтпсихології у розвитку арт-терапії.
14. Студійна відкрита група.
15. Аналітична закрита група.
16. Тематично орієнтована група.
17. Арт-терапевтична група.
18. Ізотерапія.
19. Музикотерапія
20. Піскотерапія
21. Мандалотерапія

Презентація – це представлення результатів самостійної роботи студента з опрацювання обраної теми, питання, завдання і т.п. Мета презентації – набуття студентами навичок з аналізу власної роботи і публічного представлення результатів дослідження.

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

- Стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту.
- 18-20 слайдів (Powerpoint).
- Ретельно структурована інформація з акцентом на основні аспекти питання, проблеми, завдання, тощо.
- Наявність коротких та лаконічних заголовків, маркованих та нумерованих списків.
- Важливу інформацію (наприклад, висновки, визначення, правила тощо) треба подавати великим та виділеним шрифтом і розміщувати в лівому верхньому кутку слайда.
- Другорядну інформацію бажано розміщувати внизу слайда.
- Кожному положенню (ідеї) треба відвести окремий абзац.
- Головну ідею треба викласти в першому рядку абзацу.
- Використовуйте табличні форми подання інформації (діаграми, схеми) для ілюстрації найважливіших фактів, що дасть змогу подати матеріал компактно й наочно.
- Графіка має органічно доповнювати текст.
- Пояснення треба розміщувати якнайближче до ілюстрацій, із якими вони мають з'являтися на екрані одночасно.
- Усю текстову інформацію потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок.

РОЗДІЛ 4. Розподіл балів та критерії оцінювання навчальних досягнень

Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента: відвідування занять є обов'язковим. За умови відвідування та якісної підготовки до занять студент може набрати максимальну кількість балів поточного оцінювання. За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу, навчатися он-лайн. За бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт.

Політика щодо академічної доброчесності. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Максимально оцінюється робота студента на занятті (за умови успішної відповіді). За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу. Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Креативна ініціатива здобувача вищої освіти. Здобувачі вищої освіти проявляють здатність до здійснення творчого підходу у діяльності, що проявляється у гнучкості мислення, умінні швидко і без внутрішніх зусиль переключатись з однієї ідеї на іншу, генерувати нові ідеї, прагненні до винаходів, творчості, зокрема і в науковій діяльності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти Денна форма

Поточне тестування та самостійна робота																	ІНДЗ	Сума		
ЗМ1						ЗМ2														
1	2	3	4	5	МК 1	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	МК 2	16	100	
4	4	4	4	4	10	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			10

Заочна форма

Поточне тестування та самостійна робота					ІНДЗ	Сума
ЗМ1			ЗМ2			
1	2	МК 1	3	МК 1	20	100
20	20	10	20	10		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	відмінно	зараховано
82–89	добре	
75–81		
69–74		
60–68	задовільно	
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

В основу системи оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів з дисципліни «Реабілітаційна психологія» закладено такі критерії:

- 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни;
- 2) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати, диференціювати, систематизувати;
- 3) рівень сформованості умінь та навичок, здатність застосовувати здобуті знання на практиці;
- 4) вміння виявляти творчий підхід у вирішенні теоретичних і практичних задач.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ НА ЗАНЯТТІ**Денна форма**

Кількість балів	Характеристика відповіді
4	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійно

	роботи.
3	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
2	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виносився на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
0-1	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не виконав завдання самостійної роботи.

Заочна форма

Кількість балів	Характеристика відповіді
20	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові, логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
19-17	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
16-13	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виносився на самостійне опрацювання. Виконав завдання самостійної роботи.
12-0	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані. Не виконав завдання самостійної роботи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Денна форма

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів	Разом
1	Повнота розкриття питання. Логіка викладення, культура мовлення, впевненість, емоційність та аргументованість	0,5	1
2	Використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет ресурсів тощо)	0,25	
3	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	0,25	

Заочна форма

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів	Разом
1	Повнота розкриття питання. Логіка викладення, культура мовлення, впевненість, емоційність та аргументованість	4	5
2	Використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет ресурсів тощо)	3	
3	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	2	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДЗ

Критерії оцінювання презентацій

Денна форма

Кількість балів	Мета	Висновки	Ключові положення	Структура
18-20 балів	Всі частини пов'язані з метою і предметом дослідження	Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження	Має в основі ключові положення, які повністю розкривають тему дослідження	Характеристика викликає інтерес до теми дослідження, надає інформацію в логічній послідовності, завершується, змушуючи замислитись над ідеєю і темою дослідження
17-13 балів	Всі частини містять важливі твердження за темою дослідження	Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання висновків за темою дослідження	Має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження	Починається із вступу, надає інформацію в певному порядку і завершується викладенням важливих моментів дослідження
12-7 бали	Основні частини містять важливі твердження за темою дослідження, але деякі фрагменти не мають відношення до теми	Деякі висновки є нелогічними і необгрунтованими	Має в основі декілька ключових положень, однак вони перевантажені інформацією або позбавлені інформації	Має вступ і висновки, однак вони не спонукають замислитись над темою дослідження. Послідовність надання інформації не сприяє повністю розкрити тему дослідження
0-6 бал	Має тему, однак багато її частин не має відношення до теми дослідження	Висновки практично відсутні або є нелогічними	Не визначені ключові положення	Не містить вступу і висновків. Побудова не дає чіткого уявлення про тему дослідження

Заочна форма

Кількість балів	Мета	Висновки	Ключові положення	Структура
20-18 балів	Всі частини пов'язані з метою і	Результати дослідження узагальнюються з	Має в основі ключові положення, які повністю	Характеристика викликає інтерес до теми

	предметом дослідження	метою формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження	розкривають тему дослідження	дослідження, надає інформацію в логічній послідовності, завершується, змушуючи замислитись над ідеєю і темою дослідження
17-13 балів	Всі частини містять важливі твердження за темою дослідження	Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання висновків за темою дослідження	Має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження	Починається із вступу, надає інформацію в певному порядку і завершується викладенням важливих моментів дослідження
12-7 бали	Основні частини містять важливі твердження за темою дослідження, але деякі фрагменти не мають відношення до теми	Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими	Має в основі декілька ключових положень, однак вони перевантажені інформацією або позбавлені інформації	Має вступ і висновки, однак вони не спонукають замислитись над темою дослідження. Послідовність надання інформації не сприяє повністю розкрити тему дослідження

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів	
		Денна	Заочна
1.	Здобувач не менше ніж на 30% контрольних завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань	0-2 балів	0-2
2.	Здобувач не менше ніж на 50% контрольних завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань	2-4 бали	2-4
3.	Здобувач на 51% - 70% контрольних завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань	4-5 бали	4-7
4.	Здобувач на 71% - 90% контрольних завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань	5-6 балів	7-9
5.	Здобувач на 91% - 100% контрольних завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань	8 балів	10

РОЗДІЛ 6. Термінологічний словник

Аналітична закрита - група арт-терапевтична група, орієнтована в основному на роботу з неусвідомлюваними психічними процесами її учасників.

Слово «закрита» в назві означає, що протягом всього часу склад групи залишається постійним.

Аніма - неусвідомлена жіноча сутність чоловіка, що персоніфікується у сновидіннях і творчості образами жінок.

Анімус - неусвідомлена чоловіча сутність жінки, що персоніфікується у сновидіннях і творчості образами чоловіків.

Арт-терапія – це динамічна система взаємодії між учасником (дитиною, дорослим), продуктом його образотворчої творчої діяльності і арт-терапевтом (психологом, педагогом) в » арттерапевтичском просторі.

Інстинкт (з лат. – *instinctus* – спонукання) – психічні прояви вроджених тілесних станів збудження, що виявляються у вигляді бажань.

Інтерпретація (від лат. *interpretatio* □ тлумачення, роз'яснення) загальнонауковий метод з фіксованими правилами перекладу формальних символів і понять на мову змістовного знання.

Колективне неусвідомлене – психічна спадщина людської еволюції, наявна у психічній структурі кожної людини.

Контрперенесення - проектування терапевтом своїх проблем на наданий клієнтом матеріал, який пов'язаний з перенесенням, так і не пов'язаний з ним. **Над-Я** – поняття класичного психоаналізу на позначення психічного утворення, яке формується під впливом сімейного, а згодом – цілісного культурного вихання (національних традицій, вимог соціального середовища тощо).

Перенесення - це несвідомі тенденції і фантазії, які виникають в психіці пацієнта в процесі аналізу у вигляді серії ситуацій, що відображають його дитячий досвід спілкування з найбільш близькими йому людьми, але що відносяться вже не до минулому, а до особи аналітика в сьогоденні.

Персона (лат. *persona* – акторська маска) – компромісне утворення, що виникає внаслідок пристосування індивідуальності до соціуму, тобто соціальна роль людини, зумовлена суспільними правилами поведінки.

Підхід формаліста - аналіз різних формальних характеристик художньої роботи, їх ретельний опис, але не інтерпретація.

Проективна техніка - це група методик, призначених для діагностики особистості, для яких характерний глобальний підхід до оцінки особистості, а не виявлення окремих її рис.

Психічний конфлікт – зіткнення різноспрямованих сил психіки, що потребує розв'язання.

Психологічний опір – явище, при якому клієнт прямо чи опосередковано протривиться зміні своєї поведінки або відмовляється обговорювати, згадувати, або думати про очевидно значущі переживання.

Особистий підхід – аналіз особливостей психічного розвитку клієнта, історії його життя і захворювання, сімейної системи, захисних механізмів, архетипических проявів, сильних і слабких сторін особи.

Самість - архетип цілісності, який у сновидіннях, фантазуваннях, міфології та релігії виявляється у формі об'єднувального символу.

Символ (від грецького symbolon – умовний знак) – образ, що є представником інших багатозначних образів, змісту та відношень.

Соціокультурний підхід – аналіз пов'язаних з етнічною, класовою, демографічною, релігійною і так далі приналежністю клієнта впливів на процес і результати його образотворчої діяльності, включаючи патогенні соціокультурні впливи.

Студійна відкрита група - умови її роботи чимось нагадують художню студію, в ній відсутній постійний склад і на будь-якому етапі роботи до групиможуть приєднуватися нові учасники.

Сублімація - спрямування енергії в іншому, відмінному від прямого задоволення потреби напрямку.

Тематично орієнтована група - арт-терапевтична група, що припускає великий ступінь структурованості, яка досягається, головним чином, за рахунок використання тим, що зачіпають загальні інтереси і проблеми учасників.

Тінь – сукупність низьких, примітивних несвідомих бажань і потягів людини, що конфліктують зі свідомістю.

Фантазування – психічна діяльність, спричинена внутрішнім потягом до задоволення несвідомого бажання шляхом створення образних уявлень.

Я – поняття класичного психоаналізу на позначення психічної інстанції, яка прагне контролювати всі психічні процеси.

Ядро Я-концепції - самість, автентичність людини, що відрізняє її від інших людей і зберігається протягом усього життя; основні уявлення про себе.

Я-концепція - відносно стійка, більш-менш усвідомлена система уявлень особистості про себе, яка переживається нею як неповторна і є основою її самовизначення у світі, взаємодії з іншими людьми, ставлення до себе.

Я-образ - результат усвідомлення глибинної суті людини, що дає змогу відрізнити себе від інших людей.

РОЗДІЛ 7. Рекомендована література

Основна

1. Станішевська В. І. Арт-терапія. Навчальний посібник .Умань: ВПЦ «Візаві». 2022. 171 с.
2. О. Тараріна. Практикум по арт-терапії: скринька майстра. К: Астамір-В, 2021. 224 с.
3. Станішевська В. І. Гриньова Н. В. Арт-терапія. Методичні рекомендації. Умань. ВПЦ «Візаві» 2022. 37 с.
4. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с
5. О. Тараріна. Практикум по арт-терапії в роботі з дітьми: навч.посіб. Киев: Астамір-В, 2019. 256 с.
6. Станішевська В. І. Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів початкового другого (магістерського) рівня вищої освіти з дисципліни «Практикум по арт-терапії» Умань. ВПЦ «Візаві» 2022. 13 с.

Допоміжна

7. Простір арт-терапії: мистецтво стосунків у танці життя: матеріали XVIII Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 18–19 червня 2021 р.) / за наук. ред. Л.А. Найдюнової, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. Київ: ФОП Назаренко Т.В., 2021. 108 с.
8. Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості: зб. наук. праць за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Херсон, 30 вересня 01 жовтня 2021 р.) / ред. колегія: І. Р. Крупник, О. Є. Блинова, Н. І. Тавровецька (відп. за випуск) та ін. Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2021. 348 с.
9. Соціально-психологічні технології розвитку особистості: зб. наук. праць за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та студентів (м. Херсон, 14 травня 2020 р.) / ред. колегія: А. М. Яцюк, Н. О. Олейник, В. В. Мойсеєнко та ін. Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2020. 432 с.
10. Інсайт: психологічні виміри суспільства: наук. журн. / ред. кол. І. С. Попович, С. І. Бабатіна, І. Р. Крупник та ін. Херсон: ВД «Гельветика», 2019. Вип. 1 (16). 314 с.
11. Станішевська В. І. Пісочна терапія як засіб розвитку та психокорекції дитини. Сучасні тренінгові технології для розвитку особистості: еко-тренінги. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції. Умань, 2020. 82-85 С.
12. <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/13533>

13. Станішевська В. І. Можливості арт-терапії в подоланні психотравми. XVI Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих науковців «НАУКА. ОСВІТА. МОЛОДЬ». Умань. 2023.
14. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с
15. Станішевська В. І. Методичні вказівки до практичних робіт та організації самостійної роботи із навчальної дисципліни «Практикум по арт-терапії» Умань. ВПЦ «Візаві» 2023. 36 с.

14. Інформаційні ресурси

<http://psyj.udpu.edu.ua/> - сайт Психологічного журналу;
www.nduv.gov.ua - сайт бібліотеки імені В.І. Вернадського;
<https://lib.iitta.gov.ua/> - Електронна бібліотека НАПН України;
<http://psychology-naes-ua.institute/info/253/> - бібліотека ім. А.Ф. Залевської Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України;
<https://library.udpu.edu.ua/> - Електронна бібліотека УДПУ імені Павла Тичини;
<https://dspace.udpu.edu.ua/> - Електронний інституційний репозитарій УДПУ імені Павла Тичини.

Навчальне видання

Станішевська В. І. Методичні вказівки до практичних робіт та організації самостійної роботи із навчальної дисципліни «Практикум по арт-терапії» спеціальності 053 Психологія Умань. ВПЦ «Візаві» 2023. 36 с.

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 6.09.2023 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Ум. друк. арк.

2,09 Тираж 100 прим.

Замовлення № 329

Видавничо-поліграфічний центр

«Візаві» 20300, м. Умань, вул.

Тищика, 18/19 Свідоцтво суб'єкта

видавничої справи ДК № 2521 від

08.06.2006.

тел. (04744) 4-64-88, (067) 104-64-88

vizavi-print.jimdo.com

e-mail: vizavi008@gmail.com